

Николай ГУМИЛЬОВ (Николай Гумилёв, 1886 – 1921) със своя уникален усет към красотата и изтънченото въздействие на художественото слово е сред най-забележителните поети на Сребърния век. Разграничавайки се от Александър Блок и Валерий Брюсов, той създава ново течение – акмеизъм, което излъчва жизнелюбие и вяра в креативната сила на изкуството. Противно на завоалираната в мистична тайнственост образност на символизма акмеизмът изисква изкуството да излъчва светла и ясна мисъл, да извисява и облагородява духа, като открива красотата и хармонията в предметния свят. За разлика обаче от импресионизма предметният свят е възприеман не като палитра от богати на сенсуално въздействие визуални и акустични нюанси, а като генератор на възвишени идеи. Сублимната духовност за акмеистите не е мистична, а се излъчва от привидно простите, реално съществуващи неща. Гумильов заедно с Ахматова, Манделщам и още неколцина други литератори си поставят за цел не да създадат поредното течение в руската поезия, а да постигнат същинското предназначение на поезията, което да зададе нова устойчива перспектива за руската поезия.

Изискването за прецизен поетически изказ насочва вниманието към техническо овладяване на стиха. За разлика обаче от символистите, за които формалното съвършенство разчита на музикалността на изказа, за акмеистите и за Гумильов са важни смисълът, съзнателното и значимо послание. Принципът на „прекрасната яснота“ сближава акмеистите с групата „Работилница на поетите“

(„Цех поетов“), за които поетическото изкуство изисква ерудиция и интелектуален труд. Първата такава „работилница“ създава през 1911 г. самият Николай Гумилев в Санкт Петербург. Аристократично-елитарното разбиране за поезията ограничава достъпа до групата на акмеистите и в нея членуват само персонално поканени, което придава на този литературен кръг ореола на избраници.

В издаваното от акмеистите списание „Аполон“ („Аполлон“, 1910 – 1918) с главен редактор Сергей Маковски публикува своите първи стихотворения Анна Ахматова, независимо от нежеланието на нейния съпруг Гумилев да се занимава с писане на поезия – впрочем това става основна причина за тяхната раздяла. От брака с Ахматова се ражда техният син – бъдещият историк и етнолог Лев Гумилев, който ще бъде осъден от большевишката власт и ще прекара 20 години в ГУЛаг. Жертва на комунистическия режим е и самият Николай Гумилев – осъден е на смърт по фалшиви обвинения за участие в подготовката на контрареволуционен преврат.

В поетичния свят на Гумилев се откроява силното присъствие на екзотиката. Стратта му към далечното и непознатото го отвежда в Азия и Африка, но тези пътувания са мотивирани не от романтическия бунт срещу битийната действителност, а от желание да използва символния потенциал на всичко, което съществува като единно цяло. Този принцип на кореспонденциите, познат и на символистите, произвежда обаче образни асоциации не между реалност и трансцендентност, а между различни реалности, като по този начин разкрива неочаквани духовни взаимовръзки между елементите на предметния свят.

Чешките преводи на включените в рубриката стихотворения са дело на преводачи от различни поколения. Мария Марчанова (1892 – 1979) е професионална преводачка на руска и украинска поезия. Първите книжни издания, съставени от нейни преводни интерпретации, са от началото на 30-те години: през 1931 г. излизат в неин превод стихове на Анна Ахматова и на Сергей Есенин. Към този начален период се отнася и първото чешко книжно издание с избрани стихотворения на Гумилев, чието име тя транслитерира като Gumilev (Nikolaj Gumilev. *Ohnivý sloup. Výbor z básní. Přeložila Marie Marčanová. Praha: Rudolf Rejman, 1932*). През 40-те години в неин превод излиза поезията на Михаил Ю. Лермонтов и на Александър С. Пушкин, на Тарас Шевченко и на Максим Рилски, както и на други руски и украински писатели. Прави впечатление, че най-машабно в преводаческата ѝ работа присъства Лермонтов, към когото се връща многократно и при това до края на живота си.

Второто чешко книжно издание с поезията на Гумилев излиза 60 години по-късно в превод на Ярослав Кабичек (1931 – 1996). При изписване на името на руския поет е приложен вече принципът на транскрипция (Nikolaj Gumil'jov. *Cizí nebe. Výbor z básní. Přeložil Jaroslav Kabíček. Praha: Mladá fronta, 1995*), който е доказано по-уместен. Я. Кабичек е сред най-представителните чешки преводачи на руска и на украинска поезия, но наред с това той създава и авторска поезия. Заслужава специално внимание неговата персонална антология на руската поезия от 70-те години на XX век (*Architektura ohně, 1980*), съдър-

жаща стихотворения на 26 поети, сред които Б. Окуджава, А. Вознесенски, Е. Евтушенко и др. В отделни книги излизат в негов превод А. Фет, А. Бели, Б. Слуцки, А. Твардовски, Вл. Набоков, Т. Шевченко, Ю. Яновски, И. Драч и др.

Първото самостоятелно книжно издание на словашки излиза едва през 2003 г. и това е напълно обяснимо с факта, че преди политическото разделение на Чехия и Словакия издателската политика е обслужвала цялата читателска аудитория на бивша Чехословакия. И в този случай е налице сборник със стихове, преведени от една творческа личност – Ян Квапил, преводач още на А. Бели, О. Манделшам и на други руски поети от Сребърния век.

Подобно на чешката рецепция на Гумилъв и полската започва в началото на 30-те години на XX век, когато излиза първата поетическа книга с избрани стихотворения в превод на Леонард Подхорски-Околув и на Хана Скарбек-Перетяковичова (1931). Разбира се, тук имаме предвид единствено самостоятелните книжни издания. През 1990 г. в превод на Лешек Енгелкинг излиза *Заблудилият се трамвай и други стихове (Tramwaj zbląkany i inne wiersze)*, а през 1997 г. в превод на Адам Поморски – сборно издание, включващо драмата *Отровна туника* и стихотворения (*Zatruta tunika i inne wiersze*). Преводите на Тадеуш Рубникович на Гумилъв са достъпни на <https://gumilev.ru/verses/>, където са публикувани редица стихотворения в различни езикови версии, включително тези на хърватския поет и преводач Фикрет Цацан, на сръбския преводач Томислав Шиповац и на украинския преводач Максим Стриха. На същия сайт са представени и някои от преводите на Бойко Ламбовски, който издава избрани стихотворения на Гумилъв през 1993 г. със заглавие *Заблуденият конквистадор*. В настоящата рубрика преводите на Ламбовски са успоредени с тези на Георги Рупчев от изданието Николай Гумилъв. *Поетия* (София: Агата-А, 2000). Руските текстове са по изданието Николай Гумилъв. *Сочинения в трех томах*. Т. 1. Москва: Художественная литература, 1991.

Предложените преводи на стихотворения на Николай Гумилъв са дело все на утвърдени преводачи, поради което представляват ценен корпус от текстове, предлагащ различни стратегии, смислови акценти и стихотворни решения.

Жоржета Чолакова